

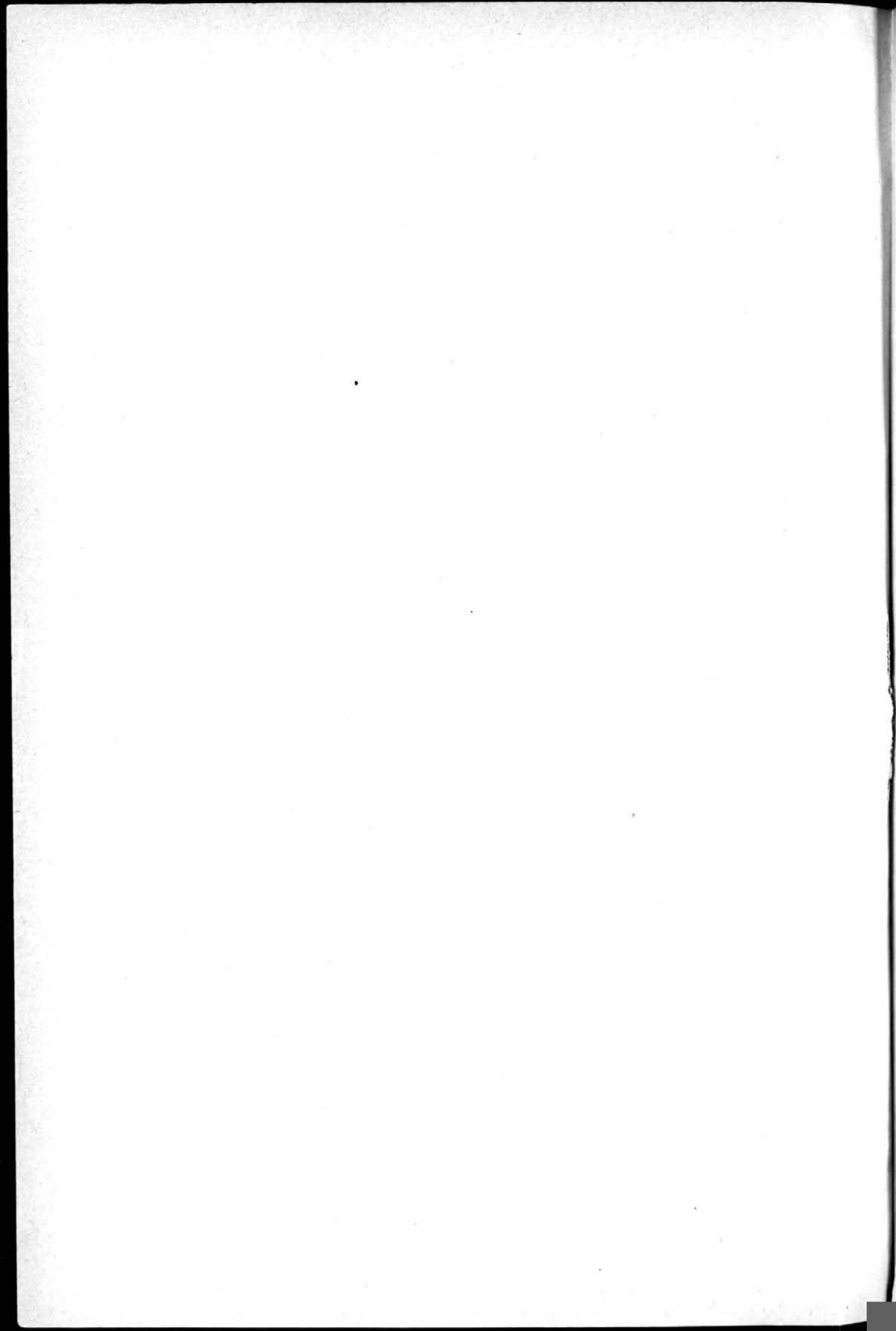
CVIČEBNÍ LISTY

PŘÍLOHA
„VOJENSKÝCH ROZHLEDŮ“

ROČNÍK I. (1921—1922.)

V PRAZE 1922.

VYDÁVÁ ČESKOSLOVENSKÝ VĚDECKÝ ÚSTAV VOJENSKÝ
(PRAHA-II., OSTROVNÍ 26.)

OBSAH PRVNÍHO ROČNÍKU CVIČEBNÍCH LISTU.

Úvodem	1
Milan Fučík: Francouzský předpis o boji pěchoty	3, 13, 32, 91, 165
Mjr. gen. štábu Rud. Hanák: Ukázka francouzského aplikačního cvičení taktického	7, 15
Mjr. Frant. Wretzl: Taktická úloha čís. 1. a čís. 2.	11
— „ — Řešení taktické úlohy čís. 1.	21
— „ — Řešení taktické úlohy čís. 2.	25
Plk. K. Wagner: Návod pro taktické aplikační rozmluvy a válečné hry	29, 45, 88, 95, 98
Plk. Fuller: Základy válečné vědy	40, 50
Št. kpt. Evžen Ripp: Průpravná škola pro střelce	61
Plk. K. Wagner: Příklad aplikační rozmluvy pro mladší důstojníky	79
Plk. Šindelář: Návod pro taktické rozhodnutí a vydávání rozkazů	85
Mjr. Bohumír Zeman a kap. Fr. Formánek: O nočních cvičeních	106, 120
Št. kpt. Volf: Výňatek ze srbského služebního předpisu pro pěchotu	115, 134
Přípravka pro Válečnou školu. Námět č. 1. a č. 2.	129
Drobnosti z praxe	142, 168
Přípravka pro Válečnou školu. Pplk. fr. gen. št. Maratuech: Rady kandidátům pro přípravu ke zkoušce z taktiky	143
Št. kpt. gen. št. Bohuslav Fiala: Řešení námětu čís. 1.	147
Kpt. gen. št. Lad. Šandera: Námět čís. 3. (z taktiky dělostřel.)	162
Št. kpt. Boh. Fiala: Námět čís. 4. (z taktiky pěchoty)	164

Rejstřík k prvnímu ročníku Cvičebních listů.

- Bed záměrný, 76
 boj, 59, 136
 boj čety, 37
 boj hloučku, 38
 boj noční, 112
 boj pěchoty, 3, 91, 165
 boj praporu, 7, 33
 boj roty, 34
 boj útočný, 32
 Cvičení aplikační, 15
 cvičení noční, 106, 120
 cviky s puškou, 72
 Členění boje, 5
 Dotyk, 3, 170
 duch vojska, 117
 Ekonomie sil, 166
 Formace přibližovací, 35
 — útočné, 34, 38
 Hledí, 70
 hospodárnost sil, 55
 hra válečná, 29, 45, 88, 95, 98
 Infiltrace, 6
 iniciativa, 118
 Let střely, 62
 lopata (užívání), 134
 Manévr, 166
 metoda vědy válečné, 40
 měření, 65, 74, 75
 Nabíjení, 77
 nasycenost palby, 13
 navázání dotyku, 5, 6
 názvosloví taktické, 142
 Obdélník rozptylu, 65
 obkličení, 50
 obrana v noci, 120
 obrana palbou v noci, 121
 odhled, 75
 osvětlení mušky, 67
 Palba křížená, 14
 „pětka na kostce“, 14
 plnění zásobníku, 77
 pochody noční, 111
 poměry válečné, 58
 posun, 170
 práce ženijní, 139
 prorva, 139
 provádění rozkazů, 118
 průlom, 51
 příprava k nočním cvičením, 126
 prvky válečnictví, 40
 přední stráž (v noci), 121
 předvoj při střetnutí, 79
 překvapení, 50, 57, 167
 přesun, 170
 přezvědy, 138
 přibližování, 5
 — roty, 34
 příprava útoku, 138
 Revue d'Infanterie, 3, 7
 rozhodnutí taktické, 85
 rozkazy bojové, 47, 86
 rozklad sil nepřátelských, 93
 rozmluvy takt.-apl., 29, 45, 98
 rozptyl, 64
 rozvrh nočních cvičení, 127
 Situace nástupní, 89
 — všeob. taktická, 89
 soustředění sil, 54
 spojení, 4
 spotřebování zásobníků, 77
 spouštění, 73, 74, 75
 stráž přední (v noci), 121
 strážba z lehkého kulometu v po-
 hybu, 11
 styk, 170
 Škola pro střelce, 61
 — válečná, 143
 „Tahy časové“, 95
 taktika dělostřelectva, 162
 — (hor. pěší brigády), 130
 — pěchoty, 131, 165
 — vyšší, 44
 teorie střelby, 63
 trojúhelník chyb, 69
 Udolání, 50
 úloha taktická, 11, 12, 21, 25
 úprava terénu v noci, 122
 útok, 5, 137
 — roty, 35
 útvár přibližovací (hloučku), 38
 — (praporu), 33
 Velitel roty, 119
 věda válečná, 40
 visograf, 66
 vlastností mravní (velitelovy), 117
 vliv představeného, 116
 včevík k nočním cvičením, 122
 vydávání rozkazů, 85, 118
 výchova velitele, 119
 výstřel, 62
 Zabírání, 73
 zajištění, 167
 základna výchozí, 5
 zálohy, 14
 zásada cíle, 52
 — ofensivní, 53
 — součinnosti, 57
 — zajištění, 53
 zásady válečnictví, 51
 — velení, 116
 zásobník, 77
 zkouška z taktiky, 143
 zteč, 5
 — za noci, 114

CVIČEBNÍ LISTY.

Příloha „Vojenských Rozhledů“.

Číslo 4.

Ročník I.

Plukovník K. WAGNER:

Návod pro taktické aplikační rozmluvy a válečné hry.

Úvod.

Ustanovení taktických předpisů jsou více nebo méně „schémata“, která musí být teprve přizpůsobena každému jednotlivému konkrétnímu případu.

Takové přizpůsobení taktických ustanovení vyžaduje vedle jejich úplné znalosti též veliké zručnosti v posouzení dané situace a terénu; té můžeme nabýti jen častými praktickými cvičeními v terénu.

Ale naše mírové poměry, za nichž je vojsko rok co rok odkázáno jen na jedno a totéž cvičiště a za nichž se mohou jen zřídka konati praktická cvičení v rozmanitém terénu, vylučují téměř možnost přivlastnit si tuto zručnost.

Ustavičným používáním jednoho a téhož cvičiště zakořeňuje se pak v každé posádce jiné „schéma“, jejímu stálému cvičišti odpovídající, jehož se pak dotyčné oddíly při každé — i sebe nevhodnější příležitosti — houževnatě přidržují.

Tomuto nedostatku možno alespoň částečně čeliti častým školením důstojníků, buď na plánech, nebo v terénu samém, pomocí „takticko-aplikačních rozmluv“ nebo „válečných her“.

Toto pojednání má za účel podati mladším kamarádům informace, jak prováděti správně tyto hlavní metody takticko-teoretického výcviku důstojníků.

Informacím jsou přiloženy pro znázornění vyučovací metody dva příklady, podrobně vypracované, a to jeden pro aplikační rozpravy, druhý pro válečné hry.

Oba příklady byly vypracovány svého času ve sborové důstojnické škole a byly voleny za předpokladů přibližně stejných v jednom a též terénu, aby tím více vynikl rozdíl mezi metodou aplikační a válečnou hrou.

Výslovně budiž podotčeno, že taktické provedení obou úloh je věc vedlejší a nečiní nároků na správnost. Příklady nesmí být posuzovány se stanoviska jejich taktického provedení, nejméně však — a před tím se zvláště varuje — jako taktické vzory, nýbrž výhradně po stránce technicky-metodického postupu učitele při vyučování a jako názorný doplněk k informacím. —

Takticko-aplikační rozmluvy. (Informace.)

Takticko-aplikační rozmluvy jsou nejdůležitější součástí teoretického výcviku důstojníků a mají především prohloubit taktické vědomosti.

Rozmluvy tyto se skládají jednak z ústního rozboru jednotlivých taktických dějů (na př. zasažení zálohy, aby provedla útok, postavení předních stráží, zachování předvoje při střetnutí atd.) až do nejmenších podrobností, jednak z příkladů podaných na konkrétním ději, a to buď na plánu nebo v terénu.

Tato metoda má tu podstatnou výhodu, že se účastníci rozmluvy učí zároveň rozuměti taktickým předpisům v jejich vlastním smyslu a přizpůsobiti je každému jednotlivému konkrétnímu příkladu. Podporuje též logicky správné taktické usuzování a při účelném a správném řízení rozmluvy vede k přesvědčení, že k těmto cílům vedou rozličné cesty a že jen v ojedinělých případech může býti jen jedna cesta označena jako správná a účelná.

Čím více různých náhledů a rozhodnutí jest projednáváno, tím jest taková rozmluva užitečnější a poučnější. Když jsou kladeny jednotlivé otázky, možno se zmíniti o všech taktických předpisech, ovšem vztahují-li se na daný příklad, jako: služba telefonní, služba zdravotní, dodávání střeliva atd. Takto se stává rozmluva rozmanitější a poučuje o věcech, které bývají při praktickém cvičení na cvičišti nebo v terénu více nebo méně zanedbávány.

Každá odpověď, která platným předpisům neodpovídá, musí býti předmětem dalšího rozboru a šetření. Takové odpovědi nesmějí však toho, kdo rozpravu řídí, připraviti o trpělivost, neboť i tyto odpovědi jsou někdy dokonce vítány, aby byly názory náležitě vyjasněny.

Nutno však rozhodně odsouditi metodu, aby instruktor trval na stanovišti své vlastní neomylnosti proti podřízeným nebo aby hleděl své rozluštění snad již předem vypracované, v každém případě uplatniti, nebo aby chtěl svou vlastní neschopnost, přizpůsobiti se rychle jinému náhledu nebo rozhodnutí, zakrývatí příkrým chováním k účastníkům rozmluvy.

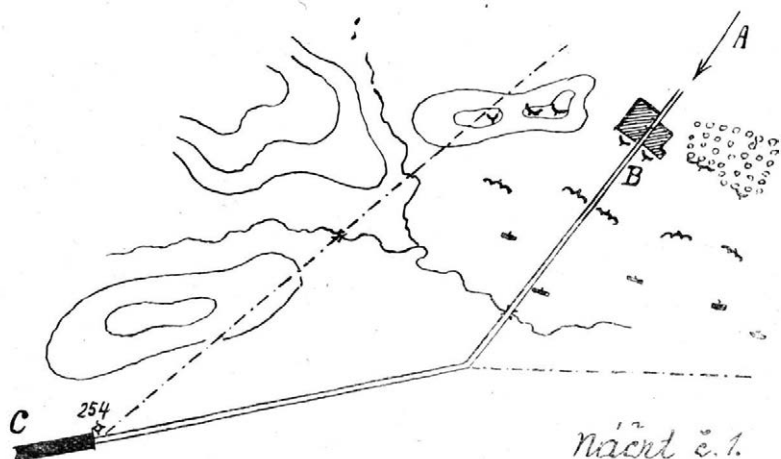
Takové jednání vzbuzuje u jedné části posluchačů odpor a nehlubost, u druhé části ničí každý zárodek k samostatnému jednání a tím další plodnou práci.

Jedna z nejdůležitějších vlastností dobrého důstojníka má býti důvěra k sobě a s ní spojená radost z odpovědnosti. Tato vlastnost může se však jen tehdy vyvinouti, je-li důstojníku také dána příležitost svůj náhled odůvodniti, třeba se zdál býti nezpůsobilým. Úkolem instruktora pak jest, aby na základě svých taktických vědomostí a přesvědčujících důkazů ukázal cestu, na kterou chce účastníky rozmluvy přivesti. Příklad: Rozmluva jedná o útoku vlastního bočního voje na postupující nepřátelský bočný voj. Při otázce, jakým směrem se má útok provést, obdrží instruktor různé odpovědi. Jeden účastník se rozhodne na př. pro útok na levé křídlo nepřátelské, jiný pro útok na křídlo pravé. Na tyto odpovědi odpovídá instruktor asi takto:

„Je úplně správné, že bočný voj musí míti tendenci, aby zatačil nepřítele od vlastní hlavní kolony; nesmí se však při tom zapomínati, že první podmínkou jest nepřítele také porazit. Proto má

velikou důležitost i terén, v němž se útočí, poněvadž jednak útok podporuje, nebo ztěžuje. Chceme-li na př. vésti útok se strany vnitřní, ale najdeme-li tam — jako zde (ukáže na plán) — nepříhodný terén, bude útok nejen odražen, ale nepřítel vrazí i naši hlavní koloně, kterou máme chrániti, do boku. Povedeme-li však útok se strany vnější, poněvadž máme zde pro příznivý terén lepší podmínky k provedení útoku, vrhneme nepřítele na naši hlavní kolonu, a tím přijde nepřítel mezi dva mlýnské kameny. V našem případě jsou snad přístupné oba směry, ale bude nutno, aby při útoku se strany vnitřní byly překonány obtíže, které terén klade, a to účelným rozložením jednotlivých skupin jak do šířky tak i do hloubky.

Nejnebezpečnějším nepřítelem voj. umění vůbec a taktiky zvláště jest „šablona“. Má svůj původ hlavně ve vojenském byrokratismu, jenž obyčejně odsuzuje vše, co podřízený z vlastní iniciativy a na vlastní pěst podniká a co doslovně neodpovídá literě dotyčného předpisu, byť i bylo rozhodnutí podřízeného sebe moudřejší a mělo snad sebe lepší výsledek.

Budiž tedy ještě jednou důrazně podotčeno, že v taktice není „jen jedno absolutně správné rozřešení“. Při každém rozřešení najdeme výhody i nevýhody, ale byla by zásadně velká chyba, kdyby instruktor považoval jedině svůj vlastní náhled za samospasitelný, a jiné náhledy odmítal jako nesprávné nebo neúčelné.

Rozsah takticko-aplikační rozmluvy nesmí být příliš veliký, aby věc netrpěla. Jak již bylo podotčeno, hodí se nejlépe taktický děj časově i místně ohraničený, jenž však musí být rozebrán do nejmenších podrobností.

Chceme-li propracovati taktické děje velikého rozsahu, na př. násilné překročení řeky, útok na opevněnou nepřátelskou posíci atd., doporučuje se, aby byl takový děj rozložen na dvě nebo více rozmluv. Vše uvedený první příklad mohl by být tedy rozdělen na tyto rozmluvy:

1. dělostřelecká příprava a sestavení materiálu a oddílů, potřebných k přeplavení,
2. přeplavení oddílů, zatlačení nepřítele a utvoření předmostí,
3. stavba mostu za ochrany přeplavených oddílů a přechod hlavních kolon.

Základnu pro takticko-aplikační rozmluvu tvoří pokud možno jednoduchý námět a přesné ustanovení nástupní situace.

Rozhodně nutno se vystříhati komplikovaných námětů s různým obsahem, poněvadž tím ztrácíme čas a znemožňujeme účastníkům rychle pochopit taktickou situaci. Správné řešení úlohy podporuje též volba vhodného terénu.

Chceme-li na př. pojednat o přechodu pluku z útvarů pochodových do útvarů postupových a útočných, stačí úplně na př. tento námět:

„Nepřítel, postupující směrem A—B, obsadil svým předvojem vesnici B, dále les východně ležící a návrší ležící západně od B. (Signatury, které naznačují nepřítele, položí se na plán. Při tom budiž podotčeno, že se zpravidla nesmí naznačovat více, než co může být z druhé strany ve skutečnosti pozorováno nebo hlášeno.) Předvoj naší brigády, která postupuje směrem od C na B, jest již u vesnice B v boji s naznačeným nepřítelem (na plán se položí signatury, které označují předvoj se všemi jeho částmi a zálohami). Váš pluk obdrží u rozcestí (kóta 254) rozkaz, zmocnit se návrší, které leží západně od vesnice B.“

Nástupní situaci třeba volit tak, aby se mohlo ihned přejít k účelu rozmluvy. Chceme-li na př. pojednat o pronásledování nepřítele po zdařilém útoku, musí být nástupní situace tak volena, aby mohlo být ihned započato s provedením úkolu, t. j. v tom okamžiku, kdy nepřítel počíná ustupovati.

Avšak nejen vlastní situace, nýbrž i situace (síla a postavení) předpokládaného nepřítele musí vždy odpovídati skutečnosti a úloze, která je účelem rozmluvy. Jde-li na př. o střetnutí (rencontre), musí rozvinutí nepřátelských sil nastati postupně v témže poměru, jak nepřítel může ve skutečnosti postupovati. Bylo by zcela nesprávné předpokládati nepřítele na místech, kterých podle všeobecné polohy nemohl ještě vůbec dosáhnouti.

Ten, kdo řídí rozmluvy, budiž vždy připraven na otázku, jak ten onen nepřátelský oddíl přišel na to ono místo. (Příště dále.)

MILAN FUČÍK:

Francouzský předpis o boji pěchoty.

(Pokračování.)

Boj útočný.

Výtah z titulu II.

Boj různých jednotek.

1. V kapitolách, kde se pojednává o boji různých jednotek, předpokládá se, že jednotky jsou úplně počtem, jak jsou předepsány.

Není-li tomu tak, pověří se jednotky zvláště oslabené úlohami, jež jsou úměrné jejich zmenšenému počtu. Ať jsou však ztráty jejich jakékoli, prapory a roty zachovají povždy svou odlišnou individualitu a nesmí se s jednotkami podobnými.

Avšak uvnitř roty mění se počet bojových hlouček, které mají vstoupiti v boj ve skladbě a se stavem téměř neměnným: proto provádí kapitán ve vhodné chvíli potřebné přeskupování, aniž tak

čini v době, kdy lze očekávat, že jeho část zasáhne v boj bezprostředně anebo v krátkých přestávkách.

2. V těchto kapitolách uplatněna byla spíše snaha, stanovit zásady boje pěších jednotek, nežli probírat podrobnosti provádění.

Jednotlivé způsoby boje jsou dílem velitelů, kteří používají těchto způsobů, které se jim zdají nejvhodnější pro okamžitou situaci.

Tatáž situace neopakuje se nikdy.

O každém případě budiž uvažováno zvláště a nechť se řeší zvláštním přiměřeným způsobem!

Výťah z boje praporu.

Útočný boj vedou jen rotý střelců-granátníků. Všecky ostatní elementy praporu posilují jejich palbu a přispívají k jejich zdaru. Toto podřazení úkolů je základem praporové taktiky.

Použití těžkých kulometů lze ve všech případech, kde pohyb má zapotřebí palby, anebo kde jde o to, zachovat a využít výsledků, docílených postupem.

Z každého útočného rozkazu praporového velitele mají velmi jasně vysvítatí úlohy rot a jednotek kulometných i zvláštních bojových prostředků průvodních.

Vzájemná závislost má být stanovena bez jakékoli dvojmyslnosti. Kdykoli by měla nastati pochybnost, buď přesně rozlišeno, zdali pro dvě části, jež pracují o společném úkolu, má společně jich vedení velitel praporu sám, či jeden z obou velitelů. Nicméně v obou případech mají mezi sebou zachovávat spojení, aby se mohli dohodovat.

Jest málokdy výhodné, aby se ohraničila akční pásma rot tak, jako se to činí u praporů. Stačí udati jim směry a mety po sobě následující. Z toho vyplývá rozdělení útočného území, jehož není potřebí stanoviti předem, když každá jednotka může vždycky dosáhnout toho, aby převedla svoje částice po stopách jednotky sousední.

Přibližovací útvar praporu.

Při přibližování nekrytém má prapor první vlny úlohu předvoje a navázání dotyku.

Zaujme zpravidla útvar kosočtvercový. Jedna rota, zesílená několika kulomety, vysune se ku předu a roztáhne se s dostatek, aby kryla šířku přiděleného úseku, druhé dvě rotý tvoří druhou vlnu, přečnívající více nebo méně první, aby tak kryly její boky a využítkovaly celého pochodového pásma přiděleného praporu. Jádrem kulometné rotý tvoří třetí vlnu. Druhé dvě rotý a rota kulometná mohou také postupovat za sebou.

Je-li front, který se má prozkoumat a krýti, příliš široký nebo příliš zvlhčen, aby mohl býti svěřen jedinému rotnímu veliteli, zaujme prapor formaci, odvozenou ze zdvojeného proudu. Obě rotý první vlny vysunou kupředu potřebný počet čet. Podle výhodnosti jest jedna z nich rotou směrovou, anebo každá z nich obdrží jeden směrový bod, zajišťující rovnoběžný postup. Třetí rota a rota kulometná tvoří druhou vlnu. Přimknou se k sobě anebo spíše jedna z nich jest obklopena částicemi druhé.

Průvodní prostředky bojové, přidělené praporu, postupují s druhou vlnou, anebo jí následují.

V území, jež je prostředně přehledné, může prapor zaujmouti přibližně 1000 m do šířky a 1500 m do hloubky.

Útočné formace praporu.

Při útoku rozloží se roty vzhledem k manévru, jež má prapor prováděti. Za všech okolností zůstane však učeněn do hloubky.

Při hromadném výpadu z původní základny postaví velitel praporu zpravidla dvě roty do první vlny a jednu do zálohy. Čety kulometné a případné průvodní prostředky bojové kráčeji s první nebo s druhou vlnou, aneb za zálohou — podle jejich taktického poslání.

Rota v záloze postupuje, buď v ose praporu anebo vně osy na jedno z obou křídel z rozličných důvodů (pohodlnější cesta, prapor na křídle, manévr směřuje na slabý bod a p.).

Obvyklé rozpětí v útoku měří 300—400 m při útoku na postavení mocně organisované. Může býti i 800 m v terénu neorganisovaném nebo slabě organisovaném. Vzdálenost mezi rotami první vlny a rotou záložní je zpravidla 200—400 m kromě okamžiku, kdy na chvíli se semknou v čele před výpadem.

Je-li front útočný úzký, je-li terén plochý a otevřen nebo předvidá-li se slabý odpor, může býti v první vlně pouze jedna rota. Druhé dvě jdou vedle sebe anebo následují za sebou.

Výtah z boje roty.

Přibližování před počátkem dotyku.

Rota nebo roty určené k tomu, aby kryly postup praporu, rozdělí se po četách na několik vln. První z nich rozvine se do šířky tak, aby mohla ohledávati cestou všechna zvláštní místa terénu.

Jedné rotě může býti určen k prozkoumání pruh v šířce 300 až 500 m. Postupuje před rotami druhé vlny asi 500—600 m.

Formace kosočtvercová (obr. 1.) hodí se rotám první vlny, jakmile je terén otevřen a postupový front není příliš rozlehlý.

Částic nejvíce vpřed posunutých poskytne četa čelná, která může jíti až asi 300 m před ostatními; může býti zesílena jízdnými zvědy.

Tato formace promění se snadno ve formaci útočnou, jež má jednu, dvě nebo tři čety ve vlně palebné.

Formace zdvojeného proudu (obr. 2.) hodí se pro širší front nebo pro terén, kde je prozkoumání obtížnější. Promění se hned ve formaci útočnou, jež má dvě čety v palebné vlně.

Formace trojhranná nastupuje místo předchozích, jakmile má rota jen tři čety. Podle toho, jaký front má krýti, posune jednu nebo dvě čety do první vlny (obr. 3. a 4.).

Rota o čtyřech četách zaujímá formaci trojúhelníkovou třemi četami v první vlně (obr. 5.), jakmile postupuje ve frontu výjimečně širokém anebo když se očekává, že bude musit vyvinouti hned na počátku akce velmi prudkou palbu.

Útočné formace roty.

Pravidelná formace roty má dvě vlny: jednu palebnou, druhou záložní.

Kapitán sestaví palebnou vlnu tak, že v ní zařadí ihned tolik čet, kolik jich uzná za nutné, aby na celém svém frontu docílil převahy palby.

Aby měl palbu s dostatek mohutnou, potřebuje kapitán při frontu zpravidla přiděleném pouze části svých samočinných zbraní; může proto zachovati hloubkové učenění své roty velmi dlouho.

Pouze ztráty a potřeba zachovat si převahu palby přiměje ho k tomu, aby pomalu doplňoval zadní vlnou vlnu palebnou.

Formace útočná má tudíž jednu, dvě nebo tři čety v první vlně.

První postavení (obr. 6.) hodí se jen pro front velmi úzký anebo proti nepříteli málo zdatnému.

Druhé (obr. 7.) má ve vlně palebné polovici samočinných zbraní roty. Tot' poměr skoro vždy postačitelý; rota může jinak spoléhati na pomoc (těžkých) kulometů, dělostřelectva nebo tanků. Ušetřujíc takto polovici svých palebných prostředků, může rota vytrvati a zachovati si dlouho výhody hloubkového učlenění.

Formace o třech četách ve vlně palebné (obr. 8.) jest výhodná, jakmile se pěchota pro nedostatek tanků musí snažiti o převahu v palbě svými vlastními prostředky, očekávajíc pomoci dělostřelectké. Tak vyvine o 3 četách na frontu 200—250 m značně mohutnou palbu. Bylo by však vždy neopatrné, nadužívat ji na počátku boje, chceme-li ji udržeti po nějaký čas.

V záloze buď vždy nejméně jedna četa!

Útok roty při výpadu z prvotní základny.

Pro výpad z opěrného bodu, mocně vybudovaného, je výpadný front roty široký asi 200 m. Může býti zvětšen, neměl-li protivník pokdy, aby se důkladně okopal.

Útočné formace mají tu, jako prve, dvě nebo tři čety ve vlně palebné a aspoň jednu četu v záloze. Kulomety (těžké) tvoří část zálohy anebo ji následují.

Vzdálenost mezi oběma vlnami roty je 50—150 m.

Nadejde chvíle, kdy závažnost ztrát nebo některá jiná příčina přiměje kapitána, aby postupně smísil obě vlny v jednu. Lze-li, obnoví druhou vlnu tím, že zadrží na místě částice nejvíce vysílené, anebo spíše tím, že utvoří dočasně skupiny z elementů rozptýlených za zápasu.

Musil-li zařaditi svého posledního muže, vstoupí do palebné vlny sám se svou velitelskou skupinou a působí přímo na hloučky, s nimiž je v bezprostředním styku. Jeho první starostí je zabrániti, aby rota nestala se nehybnou.

Jest úkolem velitele praporu, jenž zví, že rota vyčerpala své zálohy, aby posoudil dle celkového stavu boje, jak se musí rota ještě nahnouti, a kdy nastane vhodná chvíle, aby rota dostala posilu, anebo aby byla před ní posunuta jiná jednotka.

Přibližovací formace roty ve druhé nebo třetí vlně.

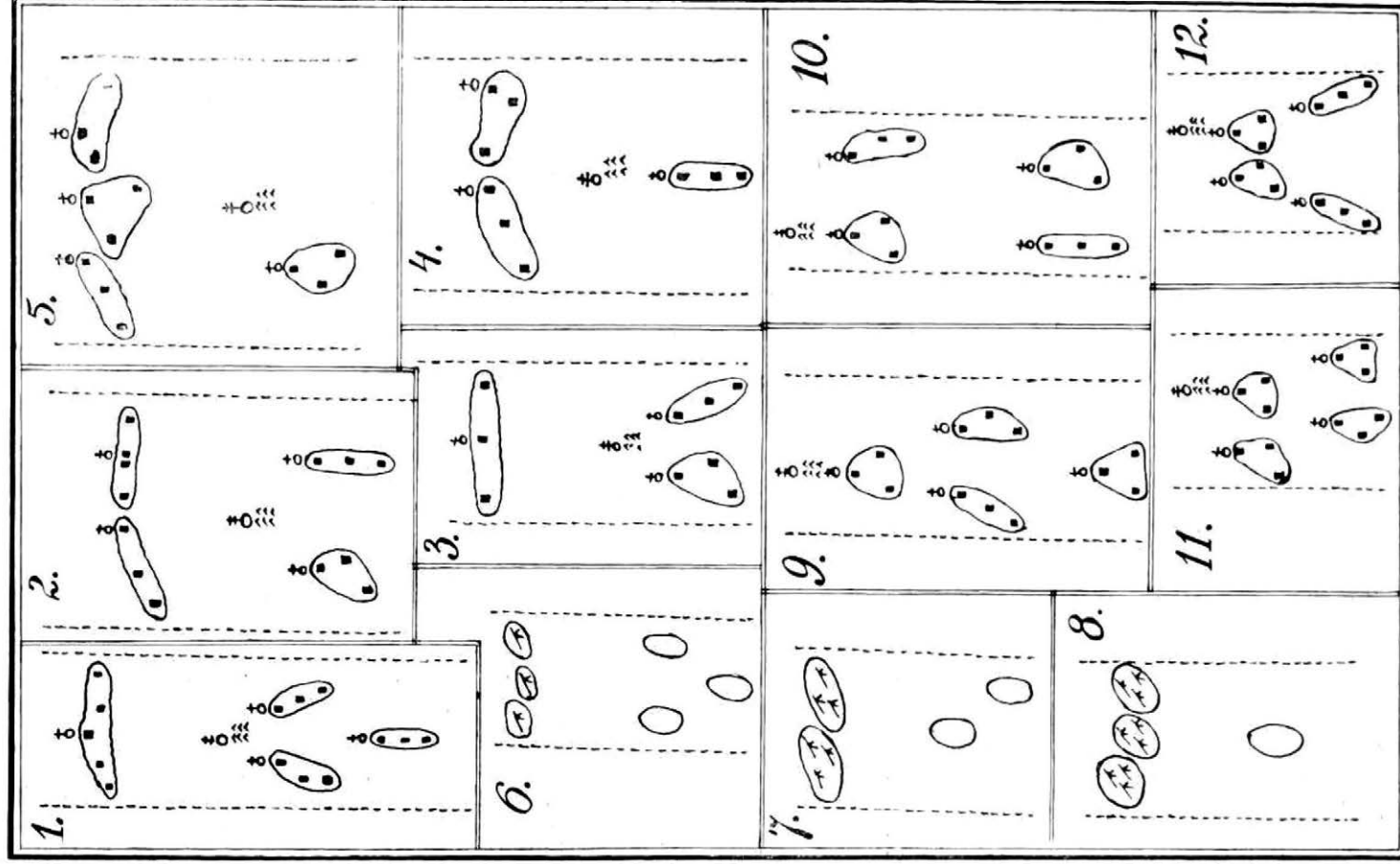
Za přibližování se k nepříteli před počátkem boje anebo za rotami ve formaci útočné člení se roty druhé a třetí vlny po četách a čety zase po hloučkách, a to v prostoru, který může býti až 300 m široký a 600 m hluboký.

Hlavní formace jsou tyto:

1. Formace kosočtvercová se třemi vlnami (obr. 9.) má velikou hloubku a lze ji zvláště snadno vésti, ježto není pochybnosti o četě směřové.

2. Zdvojený proud (obr. 10.) obsahuje zárodek nejobvyklejší formace útočné.

Formace šachová (obr. 11.) a lichoběžníková (obr. 12.) jsou zvláštní útvary zdvojeného proudu, kde bok nebo oba boky jsou chráněny přečnívajícími četami.

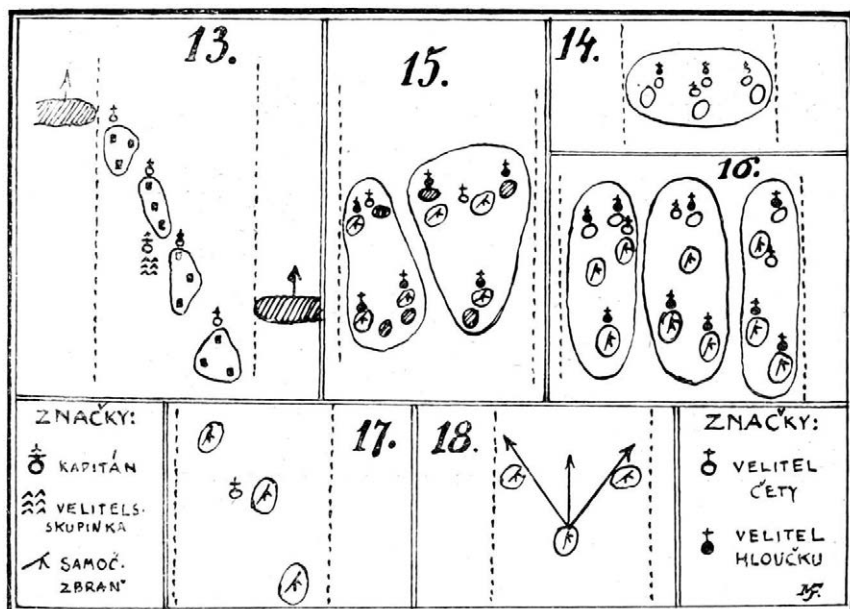
3. Formací trojhranných lze použití u rot o 3 čety.

4. Formace schodovitá vpravo nebo vlevo (obr. 13.). Používá se jí na křídle u roty, jejímž úkolem jest chrániti nekrytý bok anebo spojovati dvě jednotky, jež nesterpně postoupily.

Výťah z boje čety.

Velitel čety učení za přibližování se k nepříteli svoje hloučky v prostoru sobě přikázaném tak, aby vyhovovalo pokynům kapitánovým a nepřekáželo četám sousedním.

Tento prostor nemá býti větší než 150 m do hloubky i šířky, aby velitel ovládal činnost své jednotky.

Čety, kráčejí v čele předvojové roty, přizpůsobí svoje přibližovací učlenění tomuto zvláštnímu úkolu. Je to zejména prozkoumání hlavních bodů terénu hlídkami silnými průměrně asi jako jeden hlouček, výjimečně jako družstvo.

Je-li pouze jedna četa v čele roty, rozloží své hloučky do šířky — ne ovšem na stejné výši — tak aby obsáhla celý rotní front (obr. 14.). Obsahuje-li první vlna roty dvě nebo tři čety, zajišťuje se každá z nich jedním nebo dvěma hloučky předsunutými tak daleko, aby ostatní nemohly býti překvapeny (obr. 15. a 16.).

Velitel čety vede svůj směrový hlouček, kráčeje v čele anebo v malé vzdálenosti za prvními zvědy.

Čety, které nekráčejí v první vlně, rozvinou se ovšem méně do šířky.

Formaci hloučků za sebou následujících lze vésti nejsnáze. Jsou výhodné za noci nebo v lese nebo na úzké cestě, jako jest hluboký úvoz a pod.

Formace hlouček vedle sebe s mezerami nejméně 25 m jest bezpečnější před úlomky granátů nebo před palbou vzdálených kulometů.

Formace trojhranné hově průměrným potřebám; uskutečňují předem vhodné učlenění útočné, ježto mají částice záložní.

Útočné formace čety.

Formace trojhranná s dvěma hloučkami v čele vyhovuje nejobvyklejšímu případu: zadní hlouček tvoří zálohu velitele čety. Formace s hloučkami vedle sebe liší se nemnoho od útvaru trojhranného vzhledem k rozmanitosti účinků, jimž je vydána palebná vlna. Jest výhodná, kdykoli velitel čety, maje obsáhnouti značný front, je nucen upotřebiti svých tří samočinných zbraní od počátku. Rovněž se jí používá při výpadu z prvotní základny proti posici silně opevněné, a všude tam, kde se na okamžik zmenšuje hloubka, aby zadní částice nebyly zasaženy předvídanou palbou uzavírací.

Ve zvláštním případě, kde má četa chrániti odkryté křídlo, mohou býti hloučky umístěny schodovitě doprava nebo doleva (obr. 17.).

Rozptýlení hlouček vlny palebné do hloubky závisí na mezeře, jež může být zachována mezi hloučkami náčelními. Má-li se hlouček na ústupu účastniti palby a zůstatí při tom přece v záloze, nesmí couvnouti na vzdálenost větší, než je mezeru mezi hloučkami, skrze které má střílet (obr. 18.). Má-li ovšem býti po ruce jen pro potřebu, jež zatím nastala, není ovšem příčiny, aby následoval ve větší vzdálenosti.

Výťah z boje hloučku.

Při různém použití družstev zachovává velitel bojového hloučku vždycky zásadu, aby byl hlouček rozdělen v části podle své dvojité úlohy:

úloha palby přísluší zvláště kulometníkům;

úloha pohybu a zajištění přísluší zvláště vrhačům granátů.

Přibližovací útvary hloučku.

Za přibližování se k nepříteli postupuje hlouček zpravidla širokými poskoky celého hloučku. Jest seřazen proudem zástupovým nebo dvojstupovým, anebo rozdělen v družstva v zástupu. Vždy však jest hlouček nucen rozvinouti se ve střelecký řetěz, kdykoliv je zasažen kosou střelbou z dálky anebo dělostřelbou.

Ačkoli je vždycky žádoucí, aby útvary a pohyby, jež jsou předepsány pro výcvik hlouček, byly způsobovány okolností, přece jest výhodné používati jich za přibližování se k nepříteli proto, aby se postupovalo co nejdéle v pořádku co nejpřesnějším.

Za přibližování se k nepříteli, jehož cílem jest setkatí se s nepřitelem, konají hloučky náčelné službu hlídek. Jejich družstvo vrhačů, zvláště schopné slídití v terénu, kráčí v čele. V ostatních hloučkách jest však prospěšné umístiti skupinu kulometnou do čela, aby byla pohotova ke střelbě, dojde-li nenadále k boji (obr. 14.—16.).

Útočné formace hloučku.

Pro bojový hlouček nemáme nijaké obvyklé formace útočné.

Normální rozvinutí, jež jsou uvedena v první části předpisu (Výcvik), nejsou určena k tomu, aby jich bylo úzkoprse používáno v boji. Mohou být námětem pro členění na delší nebo kratší čas, jež postupně zaujímá týž hlouček; při tom nikdo z bojovníků — kromě prvního podavače střeliva — nemá určitého místa vzhledem k ostatním. Čelná rozvinutí s jedním nebo s dvěma členy mohou být výhodná ve zvláštních případech útoku z okopu téměř přímočarého, anebo při postupu za pohyblivou clonou. Pořádek, v němž za sebou následují družstva téhož hloučku, závisí od toho, kdy nastane doba nařízeného poskoku: brzy samočinná puška v čele otevírá cestu, brzy skočí vrhači, neztrácejíce chvíle, na kterýsi záhyb půdy, jež držeti je právě výhodné.

Rozestavení obsluhujících vojinů kolem samočinné zbraně vyplývá z její úlohy: první podavač jest vždy po pravé straně střelcové; desátník-kulometník jest poněkud vzadu a spíše nalevo, pomocní podavači řadí se dle toho, co je předepsáno pro zásobování. Vrháči jsou více nebo méně pohromadě anebo rozptýleni; granátníci-vrhači a granátníci VB obdrží pokyny, je-li třeba, aby použili svých zvláštních zbraní, jinak bojují jako ostatní harcovníci.

Vždycky však platí aspoň tato pravidla: 1. Držeti se vždy při veliteli hloučku; 2. kráčet aspoň v určených mezerách, aby zmenšeno bylo nebezpečí zranění, vystříhati se stěsnání vyjma za dobrým úkrytem; 3. muži, kteří jsou před kulometem, nesmějí mu překážeti, nýbrž umožniti výstřel co nejširší.

Podle toho, jak důležitý jest rozestav nepřítelův, na nějž je útok namířen, náleží manévr, jímž se ho máme zmocniti, buď hloučkům několika nebo jednomu. První případ jest obvyklejší. Nicméně rozdělení hloučku ve dvě družstva umožňuje mu do jisté míry, aby sám využítkoval účinků palby k postupu.

Za boje přispívají hloučku obě jeho družstva všemi svými prostředky, aby byl vykonán společný úkol. Nesmějí se však omeziti jenom na činnost, která jest jim do jisté míry pravidelně přikázána. Jejich činnosti splývají a se doplňují: granátníci využítkují nejčastěji pohybem účinků palby samočinné zbraně; stane se však také, že kulometná skupina využije sama tohoto účinku a pošine se vpřed, nečekajíc na harcovníky. Jindy harcovníci živou palbou vlastních zbraní docílí na okamžik ve prospěch ostatní části hloučku účinků podobných účinkům samočinné zbraně. Posléze nastanou případy, kdy hlouček nevyužije výsledků akce vlastní, nýbrž jiného hloučku sousedního.

Mimo případy, kdy osobní bezpečnost jest ohrožena, anebo když mají všecku naději zdolati nepřítele na dobrou vzdálenost, nebojují muži téhož hloučku ojedinelé, nýbrž vždycky tak, aby zajistili akční volnost samočinné zbraně i splnění úkolu hloučku.

Každá nepřátelská částice postupující anebo chystající se uvést v činnost nějaký stroj bojový, musí být zasažena palbou těch, kdož to zpozorují dříve, než tato nepřátelská částice může sama střeliti anebo svou instalaci dokončiti. Vůči takovým, skoro vždy nejistým cílům závisí dosažitelný výsledek na iniciativě a přítomnosti ducha vojinů, na přesné jejich střelbě a na možnosti, vypáliti ve velmi krátkém čase co nejvíce kulí.

(Příště dále.)

Zaklady válečné vědy.

Upraveno podle Col. I. F. C. Fuller: *The Foundations of the Science of War.*

1. Metoda vědy.

Co jest věda? „Věda jsou znalosti upravené v soustavu, fakta uspořádaná podle významu“ nebo, chceme-li definici ještě více zkrátiti a citovati Huxleye, „Věda jest organisovaný zdravý lidský rozum“, který jest podle tohoto opravdu velkého vědátora a filosofa nejvzácnější lidskou schopností.

Jak docílíme vědy? Když sbíráme fakta špatná, dobrá i lhostejná, třídíme je v kategorie a budujeme z nich teorie; a přezkouševše jejich universální platnost, získáme tak znenáhla zákonů, které tvoří naše pracovní zásady, v našem případě válečné váhy a míry.

Význam vědecké metody jest jasně podán v následujícím citátu (*Scientific Menagement* by H. Etkinson, *Engineering and Industrial Menagement*), který, ač psán se stanoviska civilního, plně vyhovuje vojenskému předmětu:

„Věda jest bádání, studování, přesné systematisování a formulování znalostí. Účelem metod, jichž věda používá, jest získati fakta, týkající se předmětu, tříditi je, vzájemně srovnati a prověsti pak generalisaci, která, krátce a srozumitelně řečeno, hledí objasniti jejich vzájemný poměr i fenomena, neobyčejné zjevy jejich jsoucnosti. Nově objevená fakta mohou potom býti tříděna podle příbuznosti a vyložena snadno a rychle s velkou myšlenkovou stručností, zároveň mohou velmi přesně předpovídaný býti i vlastnosti látek nových nebo nově objevených a výsledky fenomenů nově pozorovaných, použije-li se generalisace-teorie, již formulované.“

„Avšak fakt, zdánlivě snad teorii odporující, musí býti zkoumán dále, nebo musí teorie býti změněna tak, aby vyhovovala i novému objevu, ba musí býti po případě i úplně zavržena, aby docíleno bylo generalisace lepší. Teorie jest duchem fakta a musí s ním harmonisovati.“

„Poznáme, že věda nezná žádné pevné meze, které bychom nesměli překročiti; hranice její mění se ustavičně každým novým objevem, přesnějším nebo důkladnějším studiem fenomenu, a teorie se bez rozpaků zavrhuji, když pozdější poznatky s nimi nesouhlasí.“

Válečnictví jest vědou právě tak, jako jiná lidská činnost, a jako všechny vědy je vybudováno na nesčíslných faktech. Proto jest našim prvním úkolem fakta tato tříditi. Jelikož však mnohá z nich jsou složitá, bude třeba opatřiti si jakýsi třídící stroj, který je nejen rozloží v komponenty, nýbrž i oddělí jednoduché od složitých. Dopracujeme-li se výsledku, budeme moci při studiu nejen započítati s analyzou a s výběrem fakt z válečných dějin a z nich tvořiti teorie, nýbrž budeme moci i odpovídati na vojenské otázky synthetickou konstrukcí, vypracovati empirický plán nebo řešení.

2. Prvky válečnictví.

Pojímáme-li válečnictví jako vědu, setkáme se s prvním faktem: s válkou. „Co jest válka?“

Válka jest velmi složitý zápas, tak složitý pojem, že složky jeho musí býti napřed rozloženy v prostější formy, než může badatel pochopiti její přirozenost a na otázku odpověděti. Zaměníme proto

otázku tu jinou, prostější: „Co jest boj?“ Nejprostší představa boje jest souboj dvou mužů.

„Co jest cílem každého z nich?“

„Zdolati druhého.“

„Jak?“

„Zasazovati rány, aniž sám je zasahován.“

Těmito málo slovy jsme úplně vysvětlili podstatu boje, ba i objevili osu problému válečné vědy, zničení síly nepřítelovy, a to nejen jeho vojska, nýbrž i národa jako celku, což je též rozhodujícím problémem válečného umění: „Jak usmrtiti, aniž bych sám byl usmrčen?“

Problém ten jest základní, všeobecný a věčně s válkou spjatý. Přidejme jako okrasu několik kuchyní, kněží, desinfektorů a pod. a máme před sebou moderní armádu; však nedejme se mýlití těmito efemerními podrobnostmi, a držme se pevně nezvratného fakta — válka jest v podstatě zjevem lidským a nejprostší formou války jest zápas dvou neozbrojených lidských bytostí.

Proto počneme s člověkem, původcem všech lidských sporů. Aby zničil svého protivníka, musí se pohybovati směrem k němu, musí ho udeřiti, musí se chrániti, aby sám nebyl udeřen, sice se mu nezdaří jeho úmysl.

Analysujeme pečlivě činnost člověkovu, ježto právě tato činnost tvoří základ mnohých závěrů.

Elementární materiál války jest člověk; sám o sobě, třeba i nah a neozbrojen, má moc pohybovati se, udeřiti a se chrániti.

Člověk sám o sobě však jest podoben vzdušině, prvku příliš nejasnému, než aby mohl býti pochopen; ale jako ze vzdušiny povstávají prvky všech hmot, tak vznikají z člověka prvky válečnictví.

Které jsou to prvky? Lze je naléztí jak v nejprimitivnějším zápasu, tak i ve složitém boji: pohyb, zbraň, ochrana (kryt).

Přidáme-li pro jednoduchost k těmto třem ještě element čtvrtý, člověka samého, jsou „člověk, pohyb, zbraň a kryt“ čtyři prvky války.

Doufejme, že krátkým tím rozhovorem vnikl jakýsi paprsek světla do temna válečnictví, ve kterém si vojáci, vysocí i nižší, tuze často a k neštěstí nás všech hráli takticky na slepou bábu.

Zjistili jsme prvky válečnictví, a nyní jest na nás, abychom analysovali jejich vlastnosti, vysvětlili zákony je ovládající a podmínky, jimiž se kombinují, dělí, pracují a přestávají pracovati.

V rámci tohoto článku nelze zabývati se důkladně vlastnostmi jednotlivých těchto prvků; aby však čtenář lépe mohl uvážiti jejich cenu, buďtež uvedeny aspoň nejnutnější podrobnosti.

P ř e d n ě: Každý prvek má dva hlavní druhy působnosti:

člověk — morální a fysická;

pohyb — přiblížení se a útok;

zbraň — útočná a obranná;

kryt — přímý a nepřímý;

D r u h ě: Každý prvek se dělí ve dvě hlavní kategorie:

člověk — vedoucí a vedený;

pohyb — svalový a mechanický;

zbraň — ruční a vržená;

kryt — statický a mobilní.

T ř e t í: Každá z těchto kategorií může býti dále dělena:

člověk: vedoucí teoreticky, na př. velitel divise;

vedoucí fakticky, na př. velitel roty;

vedený bojovník, na př. střelec;

vedený spojovatel, na př. posel.